

BIJLAGEN

Nuttige adressen voor de moestuin

Ben je op zoek naar groentezaadjes, aarde, gereedschap, ...?

Dit document helpt je verder zodat je aan jouw moestuin avontuur kan beginnen. We hebben getracht alle ecologische en ethische adressen in en rond Brussel te verzamelen. Achteraan lijsten we in alfabetische volgorde alle contactgegevens van organisaties en verkooppunten op genoemd in dit document.

GOEDE TIPS

1. AANKOOP ZAAD EN PLANTGOED.....	2
Zaadgoed	2
Plantgoed: groenten en kruiden.....	2
Fruitbomen en kleinfruit	3
2. AANKOOP VAN SUBSTRAAT	3
Grond.....	3
Compost.....	4
Potgrond	4
3. PLANTENBAKKEN & BENODIGDHEDEN	4
Bakken uit geotextiel	4
Bakken bouwen uit récup materiaal	5
Bakken uit gerecycled plastic	5
4. COMPOST EN BENODIGDHEDEN.....	5
EHBC - Eerste hulp bij compost	5
Compostbak bouwen	5
Compostbak uit gerecycled plastic	5
5. TUINGEREEDSCHAP	6
Veel gebruikt gereedschap	6
Tuingereedschap voor kinderen.....	6
6. WATERBEHEER.....	6
7. BOEKEN EN INFORMATIE	7
8. ADRESBOEK	7

1. Aankoop zaad en plantgoed

Let bij de aankoop op de oogstdatum: er bestaan vroege en late variëteiten die vaak de mogelijkheid bieden om voor of na de zomervakantie te oogsten. Meer informatie over elk ras kunt u vinden bij de telers/verkopers of in de (online) catalogi.

Denk aan ruilen & delen: sommige planten (frambozen, aardbeien, rabarber, zaden, etc.) kan je gemakkelijk delen en uitwisselen met bevriende tuiniers, ouders of anderen. Er bestaan ook ruilbeurzen waar je zaden en planten kan ruilen (zie verder).

Zaadgoed

RUILBEURZEN

Zaadbeurzen zijn populair in Brussel. Verschillende verenigingen bieden beurzen aan op verschillende momenten tijdens het jaar. Hier zijn er een paar. Voel je vrij om 'beurs', 'zaden' in te typen in de zoekmachines van verschillende websites.

Verschillende Brusselse gemeenten of buurtnetwerken (buurtmoestuin, GASAP, AMAP,...) organiseren ze ook. Vraag eens na in de buurt waar je woont of in de buurt van de school.

- Natagora
- Velt
- Les Jardins Semenciers
- Rencontre des Continents
- ZadenBib - Zaden ontlenen in een bibliotheek (o.a. in Jette, Ukkel, Vorst, Etterbeek).

(ONLINE) VERKOOPPUNTEN

- Färm winkels - Zij hebben meerdere vestigingen in Brussel en verkopen zaden van Cycle-en -Terre of Semailles maar ook kruiden in pot.
- Velt Brussel - Leden kunnen bij plaatselijke afdelingen en m.b.v. zadencatalogus biologische groentezaden bestellen.
- Cycle en Terre - Biologisch, lokaal, open source en zaaigoed zonder patenten van groenten, kruiden en bloemen. Webshop en in verschillende winkels beschikbaar in Brussel.
- Biozaadgoed - Webshop met uitgebreid assortiment van biologisch zaadgoed van groenten, bloemen, kruiden, groenbemesters en kiemgroenten, maar ook paddenstoelenbroed, plantgoed en pootaardappelen.
- De nieuwe tuin - Webshop voor buitengewone eetbare planten (granen, groenten, bloemen en kruiden).
- Semailles - Biologische zaden van oude groenterassen, kruiden en bloemen(FR). Ook online te bestellen.
- Kokopelli - biologische, oude variëteiten van groenten, kruiden en bloemen (FR). Twee verkooppunten in Brussel.
- Les Jardins de Pomone asbl - Voor 20 euro kan je lid worden en ontvang je 12 pakjes zaad van oude groentesoorten en aromatische planten.
- De Tuin van Toen - Zaden van oude groenterassen. Online bestellen.
- Heemzaden - Zaden van oude en lokale groenterassen. Online bestellen.

Plantgoed: groenten en kruiden

VERKOOPPUNTEN

- La Ferme Nos Pilifs - Plantgoed, aarde
- La Pousse qui Pousse - Plantgoed, aarde, compost
- Ecoflora - Plantgoed van groenten maar ook inheemse planten en bloembollen)
- Färm winkels - Zij hebben meerdere vestigingen in Brussel en verkopen kruiden in pot.

Fruitbomen en kleinfruit

De bestuiving van fruitbomen kan enkel met **compatibele variëteiten**.

Hou hier rekening mee bij de aankoop want anders wordt oogsten onmogelijk!

Het planten van bomen en struiken met '**blote wortel**' (zonder grond en dus goedkoper dan in potten) is voorzien van november tot maart (tijdens de vorstvrije periode).

VERKOOPPUNTEN

- Ecoflora – Ecologische kwekerij, oude en inheemse planten, struiken en bomen
- Ecosem – Productie van wilde bloemen, (fruit)bomen, inheemse struiken
- De Linde – Uitgebreid aanbod kleinfruit
- La Ferme Nos Piliifs - Fruitbomen en kleinfruit (Brussel, Neder-over-Heembeek)
- Verger partagé – Organiseert samenaankoop van fruitbomen in Brussel
- Kruisbessen Proeftuin - Ecologische teelt van kruisbessen, aparte variëteiten
- Nationale Boomgaardstichting vzw - Vereniging voor pomologie
- Kwekerij De Zoetewei - Plantgoed en pootgoed van zeldzame (klein)fruitsoorten, Andes-knollen en zoete aardappelen
- Boomkwekerij van Edingen – Fruitbomen en kleinfruit
- Velt Brussel - Organiseert aan het begin van het schooljaar een samenaankoop van fruitbomen

2. AANKOOP VAN SUBSTRAAT

Waar mogelijk plant je best **in volle grond**. Op de speelplaats kan je tegels verwijderen om klimplanten, kleinfruit en/of bomen te planten. Is dit niet mogelijk? Dan kan je groenten, kruiden en bloemen ook in plantenbakken kweken. In dat geval heb je een substraat nodig. Bovendien moet de grond regelmatig aangevuld worden met organisch materiaal en voedingsstoffen. **Zelfgemaakte compost blijft hiervoor de meest ecologische oplossing.**

Grond

Een bak vullen, vraagt al snel een groot volume grond. We raden de scholen af om bakken of potten met potgrond of aarde uit commerciële handelszaken te vullen. Waarom?

- Bevat bijna altijd turf of veengrond. De exploitatie ervan vernietigt onherstelbaar een zeldzaam habitat ;
- Na het eerste teeltjaar is de grond uitgeput (de meststoffen zijn opgebruikt) ;
- Omdat deze bijna volledig uit organisch materiaal bestaat, verteerd deze snel en zal het volume aarde in de bak snel dalen ;
- Water wordt langer vastgehouden indien de bodem uit een mengeling van organische en minerale grond bestaat ;
- Een mengeling van aarde (leemgrond) en compost (25 à 50%) is ideaal. Elk jaar wordt er nieuwe compost aan de grond toegevoegd. Hierdoor behoudt de grond zijn kwaliteit.

Sommige gemeenten steunen schoolprojecten en kunnen indien voorradig grond leveren. Contacteer de groendienst van uw gemeente.

Elk kind neemt een emmer grond mee uit zijn tuin (niet altijd realistisch).

VERKOOPPUNTEN EN GROOTHANDELAARS

- La Pousse qui Pousse – Plantgoed, aarde, compost. Reken op 2 euro per 10 liter. Meestal in zakken van 30 liter. Een grote bestelling plaats je best enkele dagen op voorhand.
- La Ferme Nos Piliifs - Plantgoed, aarde, compost. Zelfde opmerking als «La Pousse qui Pousse»
- La Plaine Chassart – Aarde-compost 75/25, levering in Big Bag of in vrachtwagen (tot 10m³). Vergoeding voor de levering is per kilometer. Reken gemiddeld op 225 euro voor een levering in Brussel.
- Hubo – Teelaarde 1000 liter (zandleemgrond verrijkt met groencompost), levering in Big Bag. Ongeveer 50 euro voor de leveringskosten.

Compost

Compost wordt gebruikt om de bodem (en jouw planten) te voeden. Zo meng je best de aarde met compost voor je fruitbomen aanplant of meng je best na één teeltseizoen terug wat compost in de grond. Compost die op school wordt gemaakt, geniet natuurlijk de voorkeur. Maar wat als jullie zelf geen compost hebben?

VERKOOPPUNTEN

- La Ferme Nos Piliifs – Plantgoed, aarde, compost
- La Pousse qui Pousse – plantgoed, aarde, compost
- Brussel compost – Compost 5 euro voor 40 liter
- Recypark van NET Brussel

Potgrond

Het is belangrijk om het kopen van potgrond te vermijden. Ze bevatten turf/veen of kokosvezels. Voor de turf worden veengebieden ontgonnen in Oost-Europa. Het zijn zeldzame habitats met even zeldzame fauna en flora. Kokosvezels komen van nog verder en de productie zorgt voor heel wat ontbossing en dus biodiversiteitsverlies. Als je plantenbakken op een dak of terras vult, ben je misschien genooddaakt om voor de lichtere potgrond te kiezen. In dat geval kies voor een potgrond op basis van kokosvezels te verkrijgen bij Ecoflora en La Pousse qui Pousse.

3. PLANTENBAKKEN & BENODIGDHEDEN

De grootte van de bak hangt af van wat je er wil inzetten. Een kruidenbak of een bak met een fruitboom zullen niet dezelfde dimensies hebben. We raden kleine en lage bakken af tenzij er iemand dagelijks kan komen water geven bij droog en warm weer. Lage bakken hebben namelijk weinig waterreserves en dat kan problemen opleveren tijdens droge periodes of tijdens de schoolvakanties.

Hou in het achterhoofd dat een bak heel zwaar kan worden, afhankelijk van het type grond, het water dat de aarde vasthoudt, kan een bak van 1m² al snel 1 à 2 ton wegen. Plaats de bakken daarom direct op een geschikte locatie vooraleer ze te vullen. Hoe bereken je het volume grond dat je nodig hebt? Vermenigvuldig hoogte x lengte x breedte (in m) van de bak = ... m³= ... m³ x 1000 = ... liter. Een bak van 1 m op 1 m en 40 cm hoog bevat dan 0,40 m³ of 400 liter grond.

Voorzie ook een geotextiel in de bak voor je hem met grond vult, het beschermt het hout en houdt de aarde in de bak.

Bakken uit geotextiel

Het grote voordeel van potten uit geotextiel is dat ze licht zijn en gemakkelijk zelf te maken. Geotextiel en potten uit geotextiel kan je kopen bij La Pousse qui Pousse.

Bakken bouwen uit récup materiaal

Bakken kan je eenvoudig zelf bouwen met paletten of récup hout. Je kan ook tweedehands fruitkisten (palox bakken) aankopen (ongeveer 40 euro). Deze bakken hebben een levensduur van 4 à 5 jaar. Je kan de levensduur verlengen door het hout om de twee jaar te behandelen met lijnzaadolie. Opgewarmde lijnzaadolie dringt het best in het hout.

BRUSSELSE ORGANISATIES DIE HELPEN BOUWEN

- Fabrik vzw – Hulp bij het bouwen van moestuinbakken uit récup materiaal
- Fabrik van Recyclart vzw - Centrum voor ambachtelijke productie met sociaal raakvlak
- La menuiserie des Jeunes Schaerbeekoïes au Travail asbl
- Fix – Hulp bij bouw en renovatiewerken, onderhoud van de speelplaats

Bakken uit gerecycled plastic

- Vert d'Iris – Zelf te moduleren bakken
- Eco-Oh ! – Zelf te moduleren bakken (vanaf 250 euro)

4. COMPOST EN BENODIGDHEDEN

Als jullie een compost willen, bekijk dan eens of je dit samen met de moestuin kan installeren. Zo centraliseer je de aankopen, verplaatsingen,...

Aarzel niet om contact op te nemen met de gemeente. Sommige gemeenten geven subsidies voor de aankoop van een compost of stellen hun compostbak van de groendienst, paletten,... ter beschikking.

EHBC – Eerste hulp bij compost

- Asbl Worms – Activiteiten en vormingen rond composteren (buurtcompost, vermicompost). Er wordt ook elk jaar een vorming rond 'compost op school' georganiseerd. Ze stellen animaties voor rond het thema 'compost' en kunnen helpen om een compost op school op te starten.
- [Infobrochure](#) van Leefmilieu Brussel «*Composteren om mijn afval te verminderen*»
- De Compostmeesters zijn vrijwillige burgers die graag hun expertise en hulp aanbieden rond het thema compost.

Compostbak bouwen

Je kan een compostbak eenvoudig maken met 3 à 4 paletten (levensduur ongeveer 4 jaar) of houten planken. Gebruik geen chemisch behandeld hout (de chemische stoffen kunnen in de compost migreren en de grond contamineren).

Compostbak uit gerecycled plastic

- Vert d'Iris – uit gerecycled plastic.
- Eco-Oh ! – uit gerecycled plastic.

5. TUINGEREEDSCHAP

Veel gebruikt gereedschap

Kies voor kwaliteit (goed laswerk, vervangbare handvatten,...) zoals het merk Polet bijvoorbeeld.

Het kan interessant zijn om wat kleiner werkmateriaal (krabbertje, schepje) in grotere hoeveelheden te voorzien voor de kinderen.

Ook tweedehands kan je heel wat materiaal aankopen. Of doe een oproep aan de ouders van de leerlingen om tuingereedschap te doneren.

VERKOOPPUNTEN

- Ecoflora
- Fiskars - In het gamma 'light' vind je lichtgewicht tuingereedschap

Tuingereedschap voor kinderen

Het tuingereedschap voor kinderen dat vaak als speelgoed wordt aangeboden, is vaak van plastic en van minder goede kwaliteit daarom is het interessant om in het volwassen gamma te kijken. In een kleine moestuin of een moestuin in bak volstaat klein werkgerief zoals een schepje, krabbertje,... om alle moestuin taken uit te voeren. Voor de allerkleinsten kan het nuttig blijven om materiaal op hun maat aan te kopen. Hier zijn enkele merken van betere kwaliteit.

VERKOOPPUNTEN

- Janod - Werkgerief voor in de tuin voor kinderen
- Vilac - Werkgerief voor in de tuin voor kinderen, kruiwagen,...

6. WATERBEHEER

De recuperatie van regenwater is de meest ecologische oplossing om jouw moestuin te bewateren. Je kan het regenwater vrij gemakkelijk opvangen via een regenpijp.

Het bewateren is niet altijd nodig in volle grond. In moestuinbakken echter wel, want daar droogt de aarde sneller uit. Indien er niemand langs kan komen tijdens de zomervakantie dan kan een druppelsysteem die aangesloten is op een regenton of ander waterreservoir een oplossing bieden (voorzie ook een filter die de onzuiverheden zoals bladeren uit het regenwater haalt).

- La Pousse qui Pousse - verkoopt druppelsystemen van het merk IRISO met verstelbare druppelteller dat kan aangesloten worden op een waterreservoir (dat kan een eenvoudige plastic fles zijn). Ze lenen ook irrigatiesystemen uit.
- Ecocuves - Verkoopt regentonnen en vaten
- Superplastic - Verkoopt regentonnen en vaten
- Je kan ook regentonnen en vaten tweedehands aankopen. Let wel op wat er voorheen in zat!

7. BOEKEN EN INFORMATIE

- Netwerk van Moestuin Meesters van Brussel - Advies. Het netwerk telt nu meer dan 80 leden die op vrijwillige basis hun passie en kennis van de moestuin of boomgaard delen, voor zover hun tijd en kennis dat toelaten. Aarzel dus niet om contact op te nemen met een Moestuin Meester in de buurt!
- Velt - Workshops en andere activiteiten, educatieve pakketten voor scholen (handleiding schoolmoestuin), boeken,...
- Lijst van boeken in ons Schooltuinhandboek (Bijlagen, *Boeken en websites*).

8. ADRESBOEK

- Biozaadgoed : www.mijnbiotuin.be
- Boomkwekerij van Edingen : Rue Noir Mouchon 23a, 7850 Enghien - 02 3957557 - www.pepinieres-denghien.be/nl/
- Brussel-Compost : www.bru-compost.be/NL/index.php
- Brusselse Moestuinmeester : www.maitremaraicher-moestuinmeester.brussels/nl/
- Compostmeesters : <https://leefmilieu.brussels/themas/groene-ruimten-en-biodiversiteit/mijn-tuin/compost-eeen-en-al-voordeel/het-netwerk-van-de>
- Cycle en terre : Rue de la Station 131, 5370 Havelange - www.cycle-en-terre.be/?lang=nl - <https://www.facebook.com/cycleenterre/>
- De Linde : Nieuwstraat 70, 8956 Kemmel - 05 744 63 49 - www.boomkwekerijdelinde.be
- De Nieuwe Tuin : Trompwegel 27, 9170 De Klinge - 03 770 78 16- www.denieuwetuin.be
- De Tuin van Toen : <https://sites.google.com/site/tuinvantoen/home>
- Ecocuves : Rue de la Vallée 38, 1340 Ottignies - ecocuves@gmail.com - 0472 54 64 01 - www.ecocuves.be/294452544
- Ecoflora : Ninoofsesteenweg 671, 1500 Halle - 02 361 77 61 - www.ecoflora.be/nl-nl/home
- Eco-Oh ! : 013 31 33 31 - www.eco-oh.com/fr/produit/carre-potager-garden-box
- Ecosem : Rue Laid Burniat 28, 1325 Corroy-le-Grand - 010 88 09 62 - www.ecosem.be
- Fabrik van Recyclart vzw : Menslievenheidsstraat 12, 1000 Brussel - Info & bestellingen: marion@recyclart.be - 02 534 18 40 - www.recyclart.be
- Fabrik vzw : Molenstraat 85/89, 1210 Sint-Joost-ten-Node - 02 217 94 40 - info@fabrikfabrik.be - www.facebook.com/fabrik1210
- Färm : www.farm.coop
- Fiskars : www.fiskars.com/fr-fr/jardin/assortiment/fiskars-light
- Fix : www.fixbrussel.be/nl
- Heemzaden : www.heemzaden.be
- Hubo : 03 350 37 37 - www.hubo.be
- Janod : www.janod.com/fr/66-jardinage
- Jardin Bio : www.lejardinbio.be
- Kokopelli : www.kokopelli-semences.fr/fr/
- Kruisbessen Proeftuin : <https://www.proeftuin.eu>
- Kwekerij De Zoetewei : www.kwekerijdezoetewei.be
- La Ferme Nos Pilifs : Trassersweg 347, 1120 Neder-Over-Heembeek - 02 262 11 06 - www.fermenospilifs.be
- La menuiserie des Jeunes Schaerbeekois au Travail asbl : Jerusalemstraat 46, 1030 Schaarbeek - 02 247 77 56 - www.jst1030.be (FR)
- La Plaine Chassart : Rue Haute 99, 6223 Wagnelée - 071 92 21 22 - www.chassart.com
- La Pousse qui Pousse : Gérard Van Caulaertsquare 4, 1060 Brussel (Sint-Gillis) - lapoussequipousse@gmail.com - www.lapoussequipousse.be - www.facebook.com/lapoussequi/

- Les Jardins de Pomone asbl : <https://www.lesjardinsdepomone.be>
- Les Jardins Semenciers : <https://passeursdesemences.wordpress.com/author/mswboitsfort/>
- Les Jeunes Jardiniers asbl : Steenweg op Alseberg 1393, 1180 Ukkel - 02 332 15 30 - www.lesjeunesjardiniers.be/
- Compost Meesters: <https://leefmilieu.brussels/themas/groene-ruimten-en-biodiversiteit/mijn-tuin/mijn-compost/het-netwerk-van-de-compostmeesters>
- Natagora : www.natagora.be
- Nationale Boomgaardstichting vzw : <http://www.boomgaardenstichting.be>
- Nature et Progrès : www.natureetprogres.org - www.librairie.natpro.be
- NET Brussel :
 - Recypark : www.arp-gan.be/nl/Recypark.html
 - Recypark Zuid - Brits Tweedelegerlaan (Tegenover nr. 671) op het kruispunt met de Humaniteitslaan te 1190 Brussel (Vorst)
 - Recypark Noord - Rupelstraat, 1000 Brussel (nabij de Van Praetbrug, aan het kanaal)
 - Verkoop van compost : www.bru-compost.be/NL/verkoop-van-compost.php
- Rencontre des Continents : Rue du Sabotier 16, 5340 Faulx-les-Tombes - 081 57 02 97 - www.rencontresdescontinents.be
- Polet : www.polet.be/nl
- Semailles : www.semaille.com
- Superplastic : www.superplastic.be/catalogue/fosse---citerne/tonneau-pluie/accessoire/MIOU0VUF4L
- Terre Vivante : www.terrevivante.org/boutique/
- Velt : www.velt.be en www.velt.nu/samenaankoop-fruitbomen
- Verger partagé: www.velt.nu/vergerpartage
- Vert d'Iris : Online catalogus : https://drive.google.com/file/d/1zISS_QFf3gFONfz-H-dtxJrMGeV2TTIJ/view - 0498 59 85 34 - www.vertdiris.net
- Vilac : www.vilac.com/fr/30-jardin
- Semailles : www.ecoflora.be/nl-nl/semailles
- Tweedehands : bij voorbeeld www.2dehands.be
- Worms asbl : 0472 36 54 06 - <https://www.wormsasbl.org/nl>
 - Hoofdzetel & Vormingen: Van Elewyckstraat 35, 1050 Elsene
 - Bureau & afhaal materiaal: Fritz Toussaintstraat, 1050 Elsene (See U)
- ZadenBib : <https://www.mijntuin.org/seed-libraries/all>